אי כא בינייהו שנתקדש הגט או שנאבד. ולא רצה לשנויי אימא בינייהו דפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר דלעיל ל"ש היה לריך לומר דלרב הונא לריכה גט משני ולרב יהודה אינה לריכה גט משני והא ליתא דהא תפילו לרב יהודה נמי לריכה גט מספק[א] ע) [כדפ"ר] פרק מי שאחזו (גיטין עד.ם)

מאי בינייהו איבא ביניייהו שנתקדש הגט או שאבד לרב הונא הוי גט לרב יהודה לא הוי גט וצריכא דאי אשמעינן גבי קידושין בהא קאמר רב הונא משום דלקרובה קאתי אבל גירושין דלרחקה קאתי אימא מודי ליה לרב יהודה ואי איתמר בהך קאמר רב הונא משום דאיהו לא כסיף ליה למתבעה אבל הכא דאיהי [ב]כסיפא לה למיתבעיה אימא מודי ליה לרב יהודה צריכא מיתיבי [ג]א"ר זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז אע"פ שנתקדש הגט או שאבד הרי זו מגורשת לאחר לא תנשא עד שתתן ועוד תניא [ד]אמר לה [ה]הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ומת נתנה אין זקוקה ליבם לא נתנה זקוקה ליבם רשב"ג אומר נותנת לאחיו או לאביו או לאחד מן הקרובים עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר לי ולא ליורשיי ומר סבר אפי' ליורשיי דכולי עלמא מיהא תנאה הוי תיובתא דרב יהודה אמר לך רב יהודה הא מני רבי היא [ו]דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי ופליגי רבנן עליה ואנא דאמרי כרבנן גופא אמר רב הונא אמר רבי כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי אמר רבי זירא כי הוינן בבבל הוה אמרינן הא דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי פליגי רבנן עליה כי [ז]סלקי להתם אשכחיה לרבי אסי דיתיב וקאמר לה משמיה דרבי יוחנן הכל מודים באומר על מנת כאומר מעכשיו דמי לא נחלקו אלא מהיום ולאחר מיתה [ח]והתניא מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט ולרב יהודה דאמר בעל מנת נמי פליגי אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה ניפלגי בעל מנת להודיעך כח דרבי דמהיום ולאחר מיתה נמי הרי זה גט וניפלגי בעל מנת להודיעך כח דרבנן [ט]כח דהיתירא עדיף: על מנת שאתן לך מכאן וכו': פשיטא מהו דתימא לאו תנאה הוא ולזרוזיה קאמר קמ"ל: על מנת שיש לי מאתים זוז וכו': וניחוש שמא יש לו ועוד תניא [י]חיישינן שמא יש לו [יא]לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק: ע"מ שאראך מאתים זוז וכו': תנא [יב]לא נתכוונה אלא לראות משלו: ואם הראה לה על השלחן אינה מקודשת: פשיטא [יג]לא צריכא דאע"ג דנקט דמי בעיסקא: **מתני'** [יד]על מנת שיש לי בית כור עפר הרי זו מקודשת ויש לו [טו]על מנת שיש לי במקום פלוני אם יש לו באותו מקום מקודשת ואם לאו אינה מקודשת [טז]על מנת שאראך בית כור עפר הרי זו מקודשת ויראנה ואם הראה בבקעה אינה מקודשת: **גמ'** [יז]חיישינן שמא יש לו ועוד תניא [יח]חיישינן שמא יש לו [יט]ל"ק הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק למה לי למיתנא גבי ארעא ולמה לי למיתנא גבי זוזי צריכא דאי אשמעינן גבי זוזי משום דעבידי אינשי דמצנעי אבל ארעא אימא אי דאית ליה ארעא קלא אית ליה קמ"ל: על מנת שיש לי במקום פלוני אם יש לו וכו': פשיטא מהו דתימא אמר לה מאי נפקא לך מינה אנא טרחנא ומייתינא קמשמע לן: על מנת שאראך בית כור עפר: תנא [כ]לא נתכוונה זו אלא לראות משלו: ואם הראה בבקעה אינה מקודשת: פשיטא [כא]לא צריכא דנקט בדיסתורא גבי הקדש תנן המקדיש

מתני' ם"מ שיש לי בית כור עפר. עיין ב"ב דף מד ע"ב תוד"ה הלא ופע"ב:

הנהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה בית כור וכו' ממלמו מחמים ומבעים ושלש אמה רחצי אמה ושני טפחים על מחאים ושבעים ושלש אמה רחצי אמה ושני טפחים ועוד דבר מועט נ"ב והבבר מועט הוא פחות מחלי רוחב מלנע לכתחלה לקמר ומקבר מחסרי ר"פ בית כור וגם לשם ים טעות סופר והנכתבי כלאחי בס"ד ע"ש:

מוסף רש"י

לרב יהודה לא הוי גט. לכתחלה כבר חזל ניח נעשה (ג"יטין עד). דלקרובה קאתי. הילכך מעכשיו קמלר לה משום שחבל בה (שם). דלרחקה קאתי. ומפחמת בקובי הוא מגרשה הילך לכתחלה ומקבר מחסרי ובני מפיסבת לה (שם). **לא כסיף ליה למתבעה.** מעחה נעשה עד שתתן. דלעלמל ניח יכהב ומחלה גט בטל (שם). **נתנה.** לפי מוחג, חינה זקוקה ליבם. ולא נתנה זקוקה ליבם (שם). ומר סבר. מעמע מפילו ליורשיי לי ר"ת, אפילו ליורשיי. לי ליורשים (שם). **מיהא תנאה הוי.** דל"ק מעכשיו יפל גט ע"מ שתקיימי התנלי (שם). **לא נחלקו אלא מהיום ולאחר מיתה.** דלהכן מספקא להו אי מנלה מי חזרה הוי ולרבי ותלי מנלה הוי (שם). **והתניא.** בימחוק, דמשמע מינה מדלמלטיכו לאיפלוגי בכל מכלל דבעל מנת מוחו (שם). מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט. מספקא לן אי מנלה הוי, מהיום אם לחנות, וכיון שנתקיים התנלי ונעלל גט מעשה בחיחו, אי חזרה בו מחלי לאחר מיתה יפל גט ואינו כלום, דבשלמל גבי מחנה אינה בחיחו, אבל כבל ליפל לאחר מיתה. והר"ם ז"ל [אישות פ"ו ה"ג, עיי"ש] פירש דאמנות נמי קאי דחנאה הוא ולא נתקיים התנאי ואינה מקודשת. וכן הוא בתוספתא [קידושין פ"ג ה"ה]. [ומה] שכתב הר"ם שאעפ"י שאמר **ב**לו במקום פלוני חיישינן שמא יש לו ולא כן נראה מהתוספתא, וע"ע. תוספתא מקודשת מספק**.

בבקעה. שיש שם כמה כורין ואין אחד מהן משלו. **בדיסתורא.** אריסות.

*אולי צ"ל דלהוי ספק כי אם במהיום ולאחר מיתה דלרבנן מספקא ליכו' אי חזרה הוי אבל בע"מ הוי כמעכשיו (ד"ו).

**אינו מובן ואולי צ"ל ואפשר דהתוספתא ר"ל דאינה מקודשת ודאי אבל מקודשת מספק (ד"ו).

מוסף תוספות

א. דלר' יהודה מספקא ליה באומר ע"מ אי כמעכשיו דמי. תוס' גיטין עד: ד"ה שלמיפלגי. ב. ומאי טעמא גבי גט בעינן שיהא בעין ובגבי קדושין לא בעינן שיהא בעין דקדושין מידי דאית לאישה הנאה בגוויהו ניתנו ומכי יהבינהו ניהליה כבר נתינת מהם שהיא ראשית לעשות בהן רצונה אבל גט דלאו מידי דבר הנאה הוא אם הגט הפוטרה אינו בעין בעת שהיא מתגרשת אינו כלום. תוס' ריי"ד. ג. תוס' הרא"ש תוס'.

תום' ר"י הזקן

נתקרע הגט. כשנתנה המאתים זו לרב הונא הוי גט משעה ראשונה ומגורשת, לרב יהודה לא הוי גט עד שתתא ואינה מגורשת דליכא גט. לא תנשא. דדילמא לא תקיים תנאה ונמלא גט בטל ובניה ממזרין. **תנאה הוי.** דאי אמר לה על מנת שתתנם לי ולירושיי אפילו רבנן מודו דנותנת לאחר מיתה דמגורשת היא משעה ראשונה. כאומר מעכשיו. ומשעת נתינה חלו הקדושין או הגירושין[ב]. הכל מודים. כלומר אפילו רבנן פשיטא להו דכמעכשיו דמי. לא נחלקו. עליה דרבי דליהוי ספק מאי הוי ולרבנן מספקא להו אי תנאה או חזרה הוי וכמעכשיו*. **והא תניא.** בניחותא. כתו דדבי. דקאמר אף מהיום ולאחר מיתה הוי גט. אינה מקודשת. דעל מנת תנאה הוי וכמעכשיו הוא שאין צריך לכפול תנאו. ויש לו. משמע שיש לו הויא מקודשת ודאי, ואם בא אחר ורקדשה אינה מקודשת לשני. אבל כי ליכא עדים שיש לו הויא מקודשת מספק שמא יש לו, ואע"ג דאיהו אמר שאין לו. וכ"כ הר"ם פ"ז (ה"ג), ואם בא אחר ורקדשה תצא מזה ומזה. על השלחן. שהיה שולחני והראה לה מעות שאינם שלו שלא נתכוונה אלא להראותה מעות שלו. **בעיסקא.** למחצית שכר היו לפניו על שלחנו להחליף ולהשתכר. **מתני'. בית כור.** מקום הראוי לזרוע ל' סאין. ובית סאתים הוא ע' סאין ושריים על ע' אמה ושריים או (ע') [ק'] אמה על (ע') נ') אמה כחצר המשכן והכל עולה לחשבון אחד.ם) **גמ'.** חיישינן. ואע"ג דאמר אין לו, וכן פיר' הר"ם[ג] למתני' הכי יש לו הוו קדושי ודאי וכי אין ידוע הוי קדושי ספק. (על) **במקום פלוני.** איכא ס"ד דאבית כור עפר לחודיה קא משהרי, אבל מאתים זוז לא אכפת לן שהרי יכול להחיאן לכל מקום שירצה, וכן נראה מפי ר"ש שפירש אנא טרחנא ומייתינא התבואה. והר"ם ז"ל [אישות פ"ו ה"ג, עיי"ש] פירש דאמנות נמי קאי דחנאה הוא ולא נתקיים התנאי ואינה מקודשת. וכן הוא בתוספתא [קידושין פ"ג ה"ה]. [ומה] שכתב הר"ם שאעפ"י שאמר **ב**לו במקום פלוני חיישינן שמא יש לו ולא כן נראה מהתוספתא, וצ"ע. תוספתא מקודשת מספק**.

בשעת היובל. בזמן שהיובל נוהג שכל שדה לאחוזה פדיונו שוה מגזירת הכתוב אחת יפה ואחת לעה"פ[ה] אבל בזמן שאין היובל נוהג **נפדי בשויין**[ו]: **נקעים.** כמין גומות: **נפי דנפדי ארעא לא קדשי.** להיות נמדדים בקרקע שזה להיות קטפרס שלהן נמדד לעולת בהמה[ז]: **נקדשו באפי נפשייהו.** להיות נמדדין לפי מה שים בהן ולא יעלה מדרון שלהן בחשבון: **שדה מה שלמוד נומר.** והוה ליה למכתב ואם מלאותו יקדיש שים וגו' וכתב ואם משדה לאחוזתו: **בענין זה.** כדי זרע חומר שעורים: **לקב.** חצי סאה: **פרקב.** חצי קבה: **דלאו בני זריעה נינהו.** שכתב הכתוב זרע ומידי דלאו בני זריעה אינו אין נפדים כדמים הללו אלא בשויה: **דומית דסלעים.** שסתם סלע אין לוקח לזריעה דקבה הוא: **נאגני דארעא מקרו.** הנקעים קרויין לגנות הקרקע שהמים מתמלין לתוכן כמו **וישם למגנות** (שמות כה): **שידלא דארעא.** ט) מקום הסלעים אין להם שם סלעים לעצמן אלא על שם הקרקע שם נקראים שידלות הקרקע: **הכא מאי.** גבי קידושי לשה שם היו בו סלעים ונקעים של ר' טפחים ואין מלאים מים: **לקדש מדמינן לה.** י) ונמדדין עמה: **או נמכר מדמינן לה.** ואין נמדדין: **מתני' כל סנאי.** שאין כפול: **לאנאי בני גד ובני ראובן אינו אנאי.** ואע"פ שלא נתקיים התנאי נתקיים הלכך כז) כגון שיתן את מעותיו בשדה אחת ויראה לו כשנים ובשלשה מקומות הבא מאי לאחקדש מדמינן לה או למכר מדמינן לה יא) מסתברא להקדש מדמינן לה דאמר לה אנא טרחנא וזרעא ומייתינא: **מתני'** יב) יר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי שנאמר יג) ויאמר יד) אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן וכתיב ואם לא יעברו חלוצים רבי חנינא בן גמליאל אומר צריך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאפי' בארץ כנען לא ינחלו: **גמ'** שפיר קאמר ליה ר' חנינא בן גמליאל לר"מ אמר לך רבי מאיר אי סלקא דעתך לאו לתנאי כפול הוא דאתא לכתוב ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם בארץ כנען למה

ס"ג **המקדיש** שדהו בשעת היובל. פירוש בזמן שהיובל נוהג ול"ג בשעת היובל דלמה כן משמע דמיירי בשעה שעומד על יובל ובהא פליגי רב ושמואל במסכת ערכין (דף כד.) מד אמר מיגה קדושה כל עיקר ומד אמר קדוש ויוצא[ט]:

אין נמדדין עמה. פירש בקונטרס[א] להיות נגמלים בדין חומר שעורין לבל ליגעל בשויין מיהא קדשי לאין לומר ללא קדשי כלל להא לא גרע מבדון וגת ושובך דתנן ס"פ המוכר את הבית (ב"ב דף עח.) המקדים שדהו הקדיש כולו ואפילו בור וגת ושובך וכל שכן סלעים ונקעים[ב]: **נקדשו באפי נפשייהו.** פירש בקונטרס[ג] להיות נמדדין לפי מה שים בהן ולא יעלה מדרון שבהן לחשבון כי אם קרקעית הנקעים ובריש פ' בית כור (ב"ב קנ.) פרשב"ם דהכי פריך נהי דבהדי ארעא לא קדשי כלומר אם יהיו רוצה למודדו עמה לא שהיה שדה אחת ויכול לפדות כל אחד ואחד בפ"ע כאילו הקדיש שני שדות ויכול לפדות זה בלא זה נקדשו באפי נפשייהו מכל מקום כשילקה יפדה אותן נקעים בפני עצמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורין בי' שקל כסף ולא נהירלה דמשמע מתוך פירושו דהמקדיש שדה אחד שאין בו נקעים שאין יכול לפדותו לחלקין ולית לה דהא ממילא לעיל בפ"ק (דף כ:) המקדיש שדה אחוזה לוה וגולל לחלקין לכך נראה כפירוש הקונטרס[ט]: **אי הכי אפילו פחות מבאן נמי.** ק"ק מאי פ"ג לימא הכא דהא אפי' מיירי בלא מלאים מים מקצי נמי מקלעים[ג] ונראה לר"י לפרש אי אמרת בשלמא בלא קפדינן אלאוי לזריעה[ד] ניחא דפחות נמדדין עמה[ה] אלא אי קפדינן אפילו בפחות מבאן נמי דלא חשיב לזריעה אינו נמדדין עמה[ו]: **בל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי.** פי' בקונטרס ואפילו לא נתקיים התנאי נתקיימו הבדיים הולין ואין התנאי כפול כגון הכי זה גיטך אם תתני לי מאתים זוז ולא פירש לכפול ואם לא תתני לי יפה גט אין כאן תנאי של מאתים זוז כלל ואפי' לא נתנה לו

ה) ב"ב קנ: ערכין כה. מ"כ פ' בחקותי פרק י', ו) [בכתי"ש נוסף: שם. וכ"ה בב"ע ובערכין], ג) [פי' תרי וקב וסיינו שלשה קבין שהוא חלי סלה. עיין], ד) ב"ב קג:, ה) [נדרים יג, ומכר עולת שם יג: עוד בשטושת עולת שם יג: עוד בשטושת לו. עוד בגיטין מו: עה. ועיין תוס' כפול בפלוגתא ע' יפמות נג.], ו) [בכתי"ש נוסף: משנה], ז) [משנה בערכין יד ע"ב, ע"ג], ח) [שם כז ע"ב ואילך], ט) [נדפו"ר מקול, ובכתי"ש כתוב: מקודשת], י) [כתי"ש כתוב: זריעה אינו אין נפדים כדמים הללו אלא בשויה: דומית דסלעים. שסתם סלע אין לוקח לזריעה דקסה הוא: נאגני דארעא מקרו. הנקעים קרויין לגנות הקרקע שהמים מתמלין לתוכן כמו וישם למגנות (שמות כה): שידלא דארעא. ט) מקום הסלעים אין להם שם סלעים לעצמן אלא על שם הקרקע שם נקראים שידלות הקרקע: הכא מאי. גבי קידושי לשה שם היו בו סלעים ונקעים של ר' טפחים ואין מלאים מים: לקדש מדמינן לה. י) ונמדדין עמה: או נמכר מדמינן לה. ואין נמדדין: מתני' כל סנאי. שאין כפול: לאנאי בני גד ובני ראובן אינו אנאי. ואע"פ שלא נתקיים התנאי נתקיים הלכך כז) כגון שיתן את מעותיו בשדה אחת ויראה לו כשנים ובשלשה מקומות הבא מאי לאחקדש מדמינן לה או למכר מדמינן לה יא) מסתברא להקדש מדמינן לה דאמר לה אנא טרחנא וזרעא ומייתינא: מתני' יב) יר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי שנאמר יג) ויאמר יד) אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן וכתיב ואם לא יעברו חלוצים רבי חנינא בן גמליאל אומר צריך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאפי' בארץ כנען לא ינחלו: גמ' שפיר קאמר ליה ר' חנינא בן גמליאל לר"מ אמר לך רבי מאיר אי סלקא דעתך לאו לתנאי כפול הוא דאתא לכתוב ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם בארץ כנען למה

ס"ג המקדיש שדהו בשעת היובל. פירוש בזמן שהיובל נוהג ול"ג בשעת היובל דלמה כן משמע דמיירי בשעה שעומד על יובל ובהא פליגי רב ושמואל במסכת ערכין (דף כד.) מד אמר מיגה קדושה כל עיקר ומד אמר קדוש ויוצא[ט]:

אין נמדדין עמה. פירש בקונטרס[א] להיות נגמלים בדין חומר שעורין לבל ליגעל בשויין מיהא קדשי לאין לומר ללא קדשי כלל להא לא גרע מבדון וגת ושובך דתנן ס"פ המוכר את הבית (ב"ב דף עח.) המקדים שדהו הקדיש כולו ואפילו בור וגת ושובך וכל שכן סלעים ונקעים[ב]: **נקדשו באפי נפשייהו.** פירש בקונטרס[ג] להיות נמדדין לפי מה שים בהן ולא יעלה מדרון שבהן לחשבון כי אם קרקעית הנקעים ובריש פ' בית כור (ב"ב קנ.) פרשב"ם דהכי פריך נהי דבהדי ארעא לא קדשי כלומר אם יהיו רוצה למודדו עמה לא שהיה שדה אחת ויכול לפדות כל אחד ואחד בפ"ע כאילו הקדיש שני שדות ויכול לפדות זה בלא זה נקדשו באפי נפשייהו מכל מקום כשילקה יפדה אותן נקעים בפני עצמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורין בי' שקל כסף ולא נהירלה דמשמע מתוך פירושו דהמקדיש שדה אחד שאין בו נקעים שאין יכול לפדותו לחלקין ולית לה דהא ממילא לעיל בפ"ק (דף כ:) המקדיש שדה אחוזה לוה וגולל לחלקין לכך נראה כפירוש הקונטרס[ט]: **אי הכי אפילו פחות מבאן נמי.** ק"ק מאי פ"ג לימא הכא דהא אפי' מיירי בלא מלאים מים מקצי נמי מקלעים[ג] ונראה לר"י לפרש אי אמרת בשלמא בלא קפדינן אלאוי לזריעה[ד] ניחא דפחות נמדדין עמה[ה] אלא אי קפדינן אפילו בפחות מבאן נמי דלא חשיב לזריעה אינו נמדדין עמה[ו]: **בל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי.** פי' בקונטרס ואפילו לא נתקיים התנאי נתקיימו הבדיים הולין ואין התנאי כפול כגון הכי זה גיטך אם תתני לי מאתים זוז ולא פירש לכפול ואם לא תתני לי יפה גט אין כאן תנאי של מאתים זוז כלל ואפי' לא נתנה לו

ממאתים זוז הוי גט כמו שמצינו שמסה הוקרן לכפול ואם לא יעברו מלוים ונאחזו במוכסה בתרך כנען ס"מ לאי לא כפליה היתה מתנתו קיימת והיו נוחלין תרך הגועל ואפילו לא יעברו הירדן ואע"פ שאמר אם יעברו ונתנה לסה את תרך הגועל דמשמע הא אם לא יעברו לא ליה מכלל הן אתה שומע לאו וה"ה נמי דצעינן תנאי קודם למעשה מדלא אמר תנו לסה אם יעברו משמע לאם אמר הכי לא אתא תנאה ומבטל מעשה דמתנה דקדמיה ומשמעינן נמי דצעינן הן קודם לגאו[ז] מדלא אמר תמלה אם לא יעברו אל תתנו ואם יעברו ונתנה דר"מ בני בעי כפול והן קודם לגאו ותנאי קודם למעשה ר"ח בן גמליאל אומר לריך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאפילו בתרך כנען לא יחלו פירש בקונטרס לתנאי כפול לאוליה פליג[ז] אבל לעולם בעי תנאי קודם למעשה וקבה לה אמר בסוף פ' האומר את הפועלים (ב"מ דף לד.) מלן שמעת ליה לאמר בעינן תנאי קודם למעשה רבי מאיר הוא שמעת ליה דאמר בעינן שאלמלא כן יש במשמע אף בארץ בו'. פרש"י שהיו קצין בה ואין נראה לר"ת אלא] דה"פ שאפי' בתרך כנען לא יחלו לא מבעיא בתרך גועל לא יחלו דיכול לה שהיה שדה רב אשי דמעכשיו ועל מנת (דעל מנת) לא צריך חד מאנפי דתנאי, תדע שזה דעת הר"ם שהרי לא הביא במשפטי התנאי באישות פ"ו [שם] אלא הני ד'. וקאמר רבי מאיר שאם אמר הרי את מקודשת לי בפרוטה זו אם תתני לי כך וכך מכאן עד יום פלוני או ה"ז גיטיך או ה"ז גיטיך אם תתני לי כך וכך, אם לא כפל

כח[ט] בתרך גועל אם יעברו דבעינן זה נתנה לסה אם כן דין הוא שהורע כחה[י] אם לא יעברו אלא אפי' בתרך כנען שלא יפיו כחה אם יעברו שהרי בעינן זה לא נתן להם בתרך כנען אפי' הכי הוא שהורע כחה אם לא יעברו אלמלא היתה הכפילות דומה לא יעברו ונאחזו בתוככם בתרך כנען:

צריכים והוא שאל מהם מה שהיה צריך. ואע"ג דאמר ר' אדא בפרק מי שאחזו [שם ע"ב] מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן להו מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחד, הא רבא ורב אשי פליגי בהדיא אוקימתא ודדמי ליה, כגון ההיא דפרק המדיר [כתובות עד, א] דבעי תנאי דאפשר לקיומי על ידי שליח, ופרישנא נמי התם שדעת רב אשי דמעכשיו ועל מנת (דעל מנת) לא צריך חד מאנפי דתנאי, תדע שזה דעת הר"ם שהרי לא הביא במשפטי התנאי באישות פ"ו [שם] אלא הני ד'. וקאמר רבי מאיר שאם אמר הרי את מקודשת לי בפרוטה זו אם תתני לי כך וכך מכאן עד יום פלוני או ה"ז גיטיך או ה"ז גיטיך אם תתני לי כך וכך, אם לא כפל תנאו הרי היא מקודשת ומגורשת אעפ"י שלא נתנה שהתנאי בטל, ואם בא אחר וקדשה מקודשת לראשון, והה"נ אם גרש אחד מהני ד' משפטי

לה א מיי' פ"ד מהלכות ערכין הלכה ב:
לו ב מיי' שם הלכה יג:
לז ג מיי' שם הלכה יג:
לח ד מיי' שם הלכה יג:
לט ה מיי' פכ"ח מהל' מכירה הלכה ג טוש"ע חו"מ סימן ריח סעיף ג:
מ ו מיי' פ"ז מהלכות אישות הלכה ה ממג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף כב:
מא ז מיי' שם פ"ו הלכ' ג ממג שם טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף ב:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן

בזמן שהיובל נוהג. שכל שדה אחוזה פדיונה שוה אחת יפה ואחת רעה, אבל בזמן שאין היובל נוהג פודה בשוה. נקעים. גומות. **בהדי ארעא.** להיות נמדד קטפרס שלהם. **באפי נפשייהו.** להיות נמדדים לפי מה שיש בהם ולא יעלה הל שלהן בחשבון. **דלאו בני זריעה.** וקרא כתיב זרע, אבל מה שאינו ראוי לזריעה אינו נפדה בזה הערך אלא בשווי. נגרי.[ל] כמו אגנות מי קרקע הם נקראים. **הכא מאי.** אמר לה על מנת שיש לו בית כור עפר ויש לו שם נקעים גבוהים[מ] עשרה ואין שהרי אין לו בית כור שאין נמדדין עמה הנקעים. טרחנא. ואע"ג דלעיל לא אמרינן טרחינא התם הוא שלא נתקיים התנאי שהרי אמר לה על מנת שיש לי במקום פלוני, אבל הכא נתקיים התנאי דבית כור עפר קאמר לה וזה המקום ראוי לזריעת בית כור. **מתני'.** ר' מאיר אומר וכו'. מסתברא דר' מאיר אתא לאפלוגי אהני מתני' דלעיל דס"ל דעל מנת הוי תנאי בלא כפילה וקאמר שכל תנאי צריך כפילה ואפילו בעל מנת, ולית הלכתא כוותיה בהאי. **כתנאי בני גד ובני ראובן.** שהיה כפול שאמר ואם לא יעברו לא יתנו להם את ארץ גלעד. אינו תנאי. דלא אמרינן מכלל הן אתה שומע לאו והמתנה או המעשה קיים אע"פ שלא קיים את התנאי. והה"נ דילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן דבעינן הן קודם ללאו שהרי אמר תחלה אם יעברו ואח"כ אמר ל) לא יעברו. ובעינן נמי תנאי קודם למעשה דקאמר אם יעברו ונתנם, ולא אמר תנו אם יעברו, כדאיתא בשוכר את הפועלים [ב"מ צד, א] ובפרק מי שאחזו [גיטין עה, א] שם בארנו שדעת הר"ם [אישות פ"ו ה"ב] שאין במשפטי התנאי לר' מאיר אלא הני ג' ותנאי בדבר שאפשר לקיומו,[מ] והאי לא חזינן ליה מתנאי בני גד ובני ראובן אלא מפה שהשוכר משה וסדר דבריו שכפל תנאו והקדים הן ללאו ואמר תנאי קודם למעשה, מה לו לסדר דבריו כך אם לא להודיע אם לא עשה כן היה תנאו בטל, אבל בשורש הדבר שהם בקשוהו דהיינו ארץ סיחון ועוג שהוא התנה להם שיגיעו לא גמרי מהאי אנפא כלל שהם שאלו ממנו מה שיהיו

ז) ב"ב קנ: ערכין כה. מ"כ פ' בחקותי פרק י', ח) [בכתי"ש נוסף: שם. וכ"ה בב"ע ובערכין], ג) [פי' תרי וקב וסיינו שלשה קבין שהוא חלי סלה. עיין], ד) ב"ב קג:, ה) [נדרים יג, ומכר עולת שם יג: עוד בשטושת עולת שם יג: עוד בגיטין מו: עה. ועיין תוס' כפול בפלוגתא ע' יפמות נג.], ו) [בכתי"ש נוסף: משנה], ז) [משנה בערכין יד ע"ב, ע"ג], ח) [שם כז ע"ב ואילך], ט) [נדפו"ר מקול, ובכתי"ש כתוב: מקודשת], י) [כתי"ש כתוב: זריעה אינו אין נפדים כדמים הללו אלא בשויה: דומית דסלעים. שסתם סלע אין לוקח לזריעה דקסה הוא: נאגני דארעא מקרו. הנקעים קרויין לגנות הקרקע שהמים מתמלין לתוכן כמו וישם למגנות (שמות כה): שידלא דארעא. ט) מקום הסלעים אין להם שם סלעים לעצמן אלא על שם הקרקע שם נקראים שידלות הקרקע: הכא מאי. גבי קידושי לשה שם היו בו סלעים ונקעים של ר' טפחים ואין מלאים מים: לקדש מדמינן לה. י) ונמדדין עמה: או נמכר מדמינן לה. ואין נמדדין: מתני' כל סנאי. שאין כפול: לאנאי בני גד ובני ראובן אינו אנאי. ואע"פ שלא נתקיים התנאי נתקיים הלכך כז) כגון שיתן את מעותיו בשדה אחת ויראה לו כשנים ובשלשה מקומות הבא מאי לאחקדש מדמינן לה או למכר מדמינן לה יא) מסתברא להקדש מדמינן לה דאמר לה אנא טרחנא וזרעא ומייתינא: מתני' יב) יר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי שנאמר יג) ויאמר יד) אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן וכתיב ואם לא יעברו חלוצים רבי חנינא בן גמליאל אומר צריך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאפי' בארץ כנען לא ינחלו: גמ' שפיר קאמר ליה ר' חנינא בן גמליאל לר"מ אמר לך רבי מאיר אי סלקא דעתך לאו לתנאי כפול הוא דאתא לכתוב ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם בארץ כנען למה

ס"ג המקדיש שדהו בשעת היובל. פירוש בזמן שהיובל נוהג ול"ג בשעת היובל דלמה כן משמע דמיירי בשעה שעומד על יובל ובהא פליגי רב ושמואל במסכת ערכין (דף כד.) מד אמר מיגה קדושה כל עיקר ומד אמר קדוש ויוצא[ט]:

אין נמדדין עמה. פירש בקונטרס[א] להיות נגמלים בדין חומר שעורין לבל ליגעל בשויין מיהא קדשי לאין לומר ללא קדשי כלל להא לא גרע מבדון וגת ושובך דתנן ס"פ המוכר את הבית (ב"ב דף עח.) המקדים שדהו הקדיש כולו ואפילו בור וגת ושובך וכל שכן סלעים ונקעים[ב]: **נקדשו באפי נפשייהו.** פירש בקונטרס[ג] להיות נמדדין לפי מה שים בהן ולא יעלה מדרון שבהן לחשבון כי אם קרקעית הנקעים ובריש פ' בית כור (ב"ב קנ.) פרשב"ם דהכי פריך נהי דבהדי ארעא לא קדשי כלומר אם יהיו רוצה למודדו עמה לא שהיה שדה אחת ויכול לפדות כל אחד ואחד בפ"ע כאילו הקדיש שני שדות ויכול לפדות זה בלא זה נקדשו באפי נפשייהו מכל מקום כשילקה יפדה אותן נקעים בפני עצמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורין בי' שקל כסף ולא נהירלה דמשמע מתוך פירושו דהמקדיש שדה אחד שאין בו נקעים שאין יכול לפדותו לחלקין ולית לה דהא ממילא לעיל בפ"ק (דף כ:) המקדיש שדה אחוזה לוה וגולל לחלקין לכך נראה כפירוש הקונטרס[ט]: **אי הכי אפילו פחות מבאן נמי.** ק"ק מאי פ"ג לימא הכא דהא אפי' מיירי בלא מלאים מים מקצי נמי מקלעים[ג] ונראה לר"י לפרש אי אמרת בשלמא בלא קפדינן אלאוי לזריעה[ד] ניחא דפחות נמדדין עמה[ה] אלא אי קפדינן אפילו בפחות מבאן נמי דלא חשיב לזריעה אינו נמדדין עמה[ו]: **בל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי.** פי' בקונטרס ואפילו לא נתקיים התנאי נתקיימו הבדיים הולין ואין התנאי כפול כגון הכי זה גיטך אם תתני לי מאתים זוז ולא פירש לכפול ואם לא תתני לי יפה גט אין כאן תנאי של מאתים זוז כלל ואפי' לא נתנה לו

ממאתים זוז הוי גט כמו שמצינו שמסה הוקרן לכפול ואם לא יעברו מלוים ונאחזו במוכסה בתרך כנען ס"מ לאי לא כפליה היתה מתנתו קיימת והיו נוחלין תרך הגועל ואפילו לא יעברו הירדן ואע"פ שאמר אם יעברו ונתנה לסה את תרך הגועל דמשמע הא אם לא יעברו לא ליה מכלל הן אתה שומע לאו וה"ה נמי דצעינן תנאי קודם למעשה מדלא אמר תנו לסה אם יעברו משמע לאם אמר הכי לא אתא תנאה ומבטל מעשה דמתנה דקדמיה ומשמעינן נמי דצעינן הן קודם לגאו[ז] מדלא אמר תמלה אם לא יעברו אל תתנו ואם יעברו ונתנה דר"מ בני בעי כפול והן קודם לגאו ותנאי קודם למעשה ר"ח בן גמליאל אומר לריך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאפילו בתרך כנען לא יחלו פירש בקונטרס לתנאי כפול לאוליה פליג[ז] אבל לעולם בעי תנאי קודם למעשה וקבה לה אמר בסוף פ' האומר את הפועלים (ב"מ דף לד.) מלן שמעת ליה לאמר בעינן תנאי קודם למעשה רבי מאיר הוא שמעת ליה דאמר בעינן שאלמלא כן יש במשמע אף בארץ בו'. פרש"י שהיו קצין בה ואין נראה לר"ת אלא] דה"פ שאפי' בתרך כנען לא יחלו לא מבעיא בתרך גועל לא יחלו דיכול לה שהיה שדה רב אשי דמעכשיו ועל מנת (דעל מנת) לא צריך חד מאנפי דתנאי, תדע שזה דעת הר"ם שהרי לא הביא במשפטי התנאי באישות פ"ו [שם] אלא הני ד'. וקאמר רבי מאיר שאם אמר הרי את מקודשת לי בפרוטה זו אם תתני לי כך וכך מכאן עד יום פלוני או ה"ז גיטיך או ה"ז גיטיך אם תתני לי כך וכך, אם לא כפל תנאו הרי היא מקודשת ומגורשת אעפ"י שלא נתנה שהתנאי בטל, ואם בא אחר וקדשה מקודשת לראשון, והה"נ אם גרש אחד מהני ד' משפטי

כח[ט] בתרך גועל אם יעברו דבעינן זה נתנה לסה אם כן דין הוא שהורע כחה[י] אם לא יעברו אלא אפי' בתרך כנען שלא יפיו כחה אם יעברו שהרי בעינן זה לא נתן להם בתרך כנען אפי' הכי הוא שהורע כחה אם לא יעברו אלמלא היתה הכפילות דומה לא יעברו ונאחזו בתוככם בתרך כנען:

צריכים והוא שאל מהם מה שהיה צריך. ואע"ג דאמר ר' אדא בפרק מי שאחזו [שם ע"ב] מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן להו מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחד, הא רבא ורב אשי פליגי בהדיא אוקימתא ודדמי ליה, כגון ההיא דפרק המדיר [כתובות עד, א] דבעי תנאי דאפשר לקיומי על ידי שליח, ופרישנא נמי התם שדעת רב אשי דמעכשיו ועל מנת (דעל מנת) לא צריך חד מאנפי דתנאי, תדע שזה דעת הר"ם שהרי לא הביא במשפטי התנאי באישות פ"ו [שם] אלא הני ד'. וקאמר רבי מאיר שאם אמר הרי את מקודשת לי בפרוטה זו אם תתני לי כך וכך מכאן עד יום פלוני או ה"ז גיטיך או ה"ז גיטיך אם תתני לי כך וכך, אם לא כפל תנאו הרי היא מקודשת ומגורשת אעפ"י שלא נתנה שהתנאי בטל, ואם בא אחר וקדשה מקודשת לראשון, והה"נ אם גרש אחד מהני ד' משפטי

לה א מיי' פ"ד מהלכות ערכין הלכה ב:
לו ב מיי' שם הלכה יג:
לז ג מיי' שם הלכה יג:
לח ד מיי' שם הלכה יג:
לט ה מיי' פכ"ח מהל' מכירה הלכה ג טוש"ע חו"מ סימן ריח סעיף ג:
מ ו מיי' פ"ז מהלכות אישות הלכה ה ממג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף כב:
מא ז מיי' שם פ"ו הלכ' ג ממג שם טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף ב:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן

בזמן שהיובל נוהג. שכל שדה אחוזה פדיונה שוה אחת יפה ואחת רעה, אבל בזמן שאין היובל נוהג פודה בשוה. נקעים. גומות. **בהדי ארעא.** להיות נמדד קטפרס שלהם. **באפי נפשייהו.** להיות נמדדים לפי מה שיש בהם ולא יעלה הל שלהן בחשבון. **דלאו בני זריעה.** וקרא כתיב זרע, אבל מה שאינו ראוי לזריעה אינו נפדה בזה הערך אלא בשווי. נגרי.[ל] כמו אגנות מי קרקע הם נקראים. **הכא מאי.** אמר לה על מנת שיש לו בית כור עפר ויש לו שם נקעים גבוהים[מ] עשרה ואין שהרי אין לו בית כור שאין נמדדין עמה הנקעים. טרחנא. ואע"ג דלעיל לא אמרינן טרחינא התם הוא שלא נתקיים התנאי שהרי אמר לה על מנת שיש לי במקום פלוני, אבל הכא נתקיים התנאי דבית כור עפר קאמר לה וזה המקום ראוי לזריעת בית כור. **מתני'.** ר' מאיר אומר וכו'. מסתברא דר' מאיר אתא לאפלוגי אהני מתני' דלעיל דס"ל דעל מנת הוי תנאי בלא כפילה וקאמר שכל תנאי צריך כפילה ואפילו בעל מנת, ולית הלכתא כוותיה בהאי. **כתנאי בני גד ובני ראובן.** שהיה כפול שאמר ואם לא יעברו לא יתנו להם את ארץ גלעד. אינו תנאי. דלא אמרינן מכלל הן אתה שומע לאו והמתנה או המעשה קיים אע"פ שלא קיים את התנאי. והה"נ דילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן דבעינן הן קודם ללאו שהרי אמר תחלה אם יעברו ואח"כ אמר ל) לא יעברו. ובעינן נמי תנאי קודם למעשה דקאמר אם יעברו ונתנם, ולא אמר תנו אם יעברו, כדאיתא בשוכר את הפועלים [ב"מ צד, א] ובפרק מי שאחזו [גיטין עה, א] שם בארנו שדעת הר"ם [אישות פ"ו ה"ב] שאין במשפטי התנאי לר' מאיר אלא הני ג' ותנאי בדבר שאפשר לקיומו,[מ] והאי לא חזינן ליה מתנאי בני גד ובני ראובן אלא מפה שהשוכר משה וסדר דבריו שכפל תנאו והקדים הן ללאו ואמר תנאי קודם למעשה, מה לו לסדר דבריו כך אם לא להודיע אם לא עשה כן היה תנאו בטל, אבל בשורש הדבר שהם בקשוהו דהיינו ארץ סיחון ועוג שהוא התנה להם שיגיעו לא גמרי מהאי אנפא כלל שהם שאלו ממנו מה שיהיו

למה לי שמע מינה לתנאי כפול הוא דאתא ור' חנינא בן גמליאל א)(אמר) אי לא כתב רחמנא בארץ כנען הוה אמינא [1]ונאחזו בתוככם בארץ גלעד אבל ארץ כנען כלל לא ורבי מאיר בתוככם כל היכא דאית לכו משמע תניא אמר רבי חנינא בן גמליאל משל למה הדבר דומה לאדם שהיה מחלק נכסיו לבניו אמר פלוני בני יירש שדה פלונית ופלוני בני יירש שדה פלונית ופלוני בני יתן מאתים זוז ויירש שדה פלונית ואם לא יתן יירש עם אחיו בשאר נכסים מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים כפילו גרם לו והא לא דמיא משל למתניתין התם קתני יש במשמע שאפילו בארץ כנען לא ינחלו ב) אלמא כפילה לארץ גלעד נמי מהני והכא קתני מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים כפילו גרם לו אלמא כפילה לשאר נכסים הוא דקמהני לא קשיא הא מקמי דנימא ליה רבי מאיר ונאחזו הא לבתר דנימא ליה ר' מאיר ונאחזו בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב [2]אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ אלא לר' חנינא למה לי ג) סלקא דעתך אמינא אם תיטיב אגרא אם לא תיטיב לא אגרא ולא דינא קא משמע לן בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב [3]אז תנקה מאלתי אלא לרבי חנינא בן גמליאל למה לי איצטריך סלקא דעתך אמינא היכא דניחא לה לדידה ולא ניחא ליה לדידהו מייתי בעל כרחייהו קא משמע לן אם [4]לא תאבה האשה למה לי איצטריך סד"א היכא דניחא להו לדידהו ולא ניחא לה לדידה נייתי בעל כרחה קא משמע לן בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב [5]אם בחקותי תלכו [6]ואם בחקותי תמאסו אלא לר' חנינא בן גמליאל למה לי איצטריך ס"ד אמינא אם בחקותי תלכו ברכה אם בחקותי תמאסו לא ברכה ולא קללה קא משמע לן בשלמא לר"מ היינו דכתיב [7]אם תאבו ושמעתם וגו' ואם תמאנו ומריתם וגו' אלא לרבי חנינא בן גמליאל למה לי אצטריך סד"א אם תאבו טובה ואם תמאנו לא טובה ולא רעה קמ"ל מאי חרב

תוספות

אי לא כתב ארץ כנען ה"א בתוככם בארץ גלעד. פי' בקונט' דאם לא יעברו יטלו חלקם כפי המגיעם בארץ גלעד שנאחזו בה כבר והם סייעו [אתכם] לכבשה אבל בארץ כנען כלל וכלל לא שהרי לא סייעו לכבשה קא משמע לן דאעפ"כ יטלו [א] וקשה וכי איזו סברא היא שישבו בבתיהם וירשו עם אחיהם שילאו למלחמה ט) [ועוד דאינו דומה למשל דמייתי][ב] לכך נראה לר"י לפרש דפשטיה דקרא הכי אם יעברו חלוצים בראשי הצבא להיות ראשונים במלחמה בשכר טובה זו שיעשו עם אחיהם תנתן להם ארץ הגלעד ואם לא יתאמצו יותר מאחיהם ונאחזו והכי נפרש דאי לא כתב בארץ כנען ה"א שאם לא יעברו חלוצים בראש המלחמה ולא יסייעו בכיבוש הארץ אלא כשאר שבטים כלל וכלל לא יטלו מארץ כנען קמשמע לן דאף על פי כן יטלו[ג] וקשה דהיכי תיסק אדעתיה שלא יטלו כלל בארץ כנען כיון שסייעו בכיבוש כמו אחרים וי"ל דסד"א כיון שהוקצה ארץ כנען לשאר שבטים שהרי מאותה שעה ששאלו בני גד ובני ראובן ארץ גלעד נעשו כמו שסלקו עצמן מלחלוק בארץ כנען[ד] ונימא שאם לא יקיימו תנאם לא יהיה להם חלק בה קא משמע לן בארץ כנען לומר שיטלו חלקם כשאר שבטים כאן וכאן ואם תאמר לכתוב קרא בארץ כנען בלבד ולא נכתוב ונאחזו בתוככם וממילא ידענו כיון שנוטלים חלקם בארץ שהוקצה לשאר שבטים כ"ש שיטלו חלקם בארץ גלעד שלא הוקצה לשאר שבטים וי"ל דאדרבה ה"א בארץ כנען שלא נתייפה כחם דין הוא שיטלו אבל בארץ גלעד שנתייפה כחם בה יקנסו ממנה ולא יקחו בה כלל[ה] לכך נכתבו שניהם[ו]:

בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב אז תנקה מאלתי אלא לר' חנינא למה לי. תימה מה ענין זה אצל מחלוקת י) והלא לא היה תנאי אלא בפירוש אמר שישבע לו שיקח אשה לבנו ממשפחתו ואם לא פירש הקרא תנקה מאלתי אם לא יתנו לך הייתי אומר שהיה עובר שבועה בין יתנו ובין לא יתנו אם לא היה מביא אשה ומה שפירש הקונטרס קשה להבין שהרי משמע מתוך פי' שאם הלך אליעזר למשפחת אברהם והם לא ירצו ליתן לו שיהא מותר בבנות כנען וזה אינו ט) [דלפי זה סד"א דר"ח ב"ג איירי בע"א ממה שאמר ר"מ] לכן פר"י בשלמא לר' מאיר דלית ליה מכלל הן אתה שומע לאו אע"פ שסברא הוא כשאדם מתנה עם חבירו אם תעשה זה אתן לך זה (ב) ואם לא תעשה לא אתן לך כמו כן כאן אע"פ שהוא סברא שלא השביעו אלא על מנת שיתנו הוצרך לפרש אם לא יתנו תהיה נקי אבל לר' חנינא דאזיל בתר סברא לפי דעת בעלי התנאים למה פירש אם לא יתנו לך פשיטא אם לא ירצו ליתן דיהיה נקי ולמה"ר כ) יצחק נראה ששתי שבועות השביעו אחת שיקח אשה לבנו ממשפחתו ושבועה אחרת שאם לא יתנו לא תקח אשה מבנות כנען ודייק מדכתיב ל) ונקית משבועתי זאת משמע שיש שבועה אחרת:

רש"י

למה לי. בארץ כנען דמשמע מיעוטא למעוטי שלא יטלו בארץ גלעד כנגד חלקם שבארץ כנען ד) (הרי משמע נמי מונאחזו בתוככם שלא יטלו בארץ גלעד כנגד חלקם שבארץ ישראל אלא קרא יתירא הוא למדרש ביה תנאי כפול) ש"מ הוצרך לכפול ולומר אם לא יעברו לא יהא בדברי כלום ואי לא כפלו היתה מתנתו קיימת דמכלל הן לא נשמע לאו: **ורבי חנינא.** אמר לך לעולם לא בא לכפול אלא לפרש שאפי' לא יעברו לא יפסידו ה) נחלתם מכל ארץ ישראל ואם כתב ונאחזו בתוככם ותו לא ה"א ואם לא יעברו יטלו כפי המגיעם בארץ הגלעד שנאחזתם בה כבר והם סייעו אתכם לכבשה אבל בארץ כנען כלל לא לא בתוכה יטלו ולא בארץ גלעד כנגדה להכי כתב בארץ כנען שאף בארץ כנען יטלו אע"פ שלא סייעו לכובשה אבל למעוטי שלא יטלו ארץ הגלעד כנגדה לא איצטריך דמכלל הן הוה שמעינן לאו: **כל היכא דאית לכו משמע.** ועל כרחך לא כתב בארץ כנען אלא למעוטי ארץ גלעד שלא יטלוה כולה על פי מתנתו שאמר להם ונתתם להם וללמדינו דמכלל הן לא הוה שמעינן לאו: **משל.** דמשה: **למה הדבר דומה כו'.** כך שאר השבטים יטלו ארץ כנען ושני שבטים אלו יעברו את הירדן למלחמה דהיינו דומיא דיתן להם מאתים זוז ויטלו ארץ הגלעד ואם לא יעברו לא יפסידו חלקם בארץ כנען דהיינו שאר נכסים: **מי גרם לו ליטול עם אחיו בשאר נכסים כפילו גרמה לו.** דאם לא כפל הייתי שומע דאם לא יתן יטול באותו שדה כפי חלק המגיעו בו אבל בשתי שדות שהקליתים לאחיו לא יטול כלום וכל שכן שלא יטול באותו שדה כנגד שאר נכסים. אף בני גד ובני ראובן כפילת הדברים גרמה להם ליטול חלקם בארץ כנען שאם לא כפל הייתי אומר לא יטלו בה כלום אלא בארץ גלעד מה שמגיעם בה: **התם.** מתני' קתני שאם לא כפל לא היו נוטלין כלום לא כאן ולא כאן דקאמר שאף בארץ כנען שאיננה חביבה להם לא יטלו מדקתני שאף משמע דכל שכן בארץ גלעד שבחרו בה: ה"ג **אלמא כפילה לארץ גלעד נמי אהני והכא קתני מי גרם לו כו'.** אלמא לא אהני אלא לארץ כנען דבלאו כפילה נמי הוו שקלי מה שמגיעם בארץ גלעד: **לא קשיא.** מתני' דקתני שאף דמשמע דכל שכן בארץ גלעד: **מקמי דנימא ליה ר' מאיר.** אם כן נכתוב ונאחזו והוה סבר ר' חנינא דכולא מילתא דריש רבי מאיר לתנאי כפול הלכך אמר ליה שאלמלא כן שכפל דבריו יש ו) משמע שאף בארץ כנען לא יטלו וכ"ש במקום החביב להם דמכלל הן היינו שומעין לאו ואם לא יעברו לא תתנו להם את ארץ גלעד וממילא דבארץ כנען לא שקלי דהא לא אזלי למכבשה וברייתא דקתני דלא אהני כפילה אלא לארץ כנען אמר רבי חנינא בתר דאמר ליה ר' מאיר נכתוב קרא ונאחזו למ"ל בארץ כנען ז) אמר ליה ר' חנינא ליטול חלק בארץ כנען אהני דאי לא כתביה הוה אמינא ונאחזו בתוככם בארץ גלעד: **שאת.** משאת שכר: **ואם לא תיטיב לפתח.** פורענות מוכנת לבא אלמא כפילה בעינן ואם לא כפליה מכי אמר אם תיטיב שאת הוה שמעי' דאפי' אם לא תיטיב נמי שאת דתנאי שלא כפלו אינו מבטל מתנה: **למה לי.** אם ח) תיטיב (א) נשמעת מכללא: **ס"ד כו'.** כלומר מכללא לא הוה נפקא לן אלא ביטול מתנה הא אם לא תיטיב לא תשא שכר ופורענותא נמי לא תשקול להכי איצטריך כפילה דינא דפורענותא: **בשלמא לר' מאיר.** דאמר מכללא לא שמעי' היינו דכתיב אז תנקה מאלתי לפי שהשביעו אם לא אל בית אבי תלך תחול עליך שבועה ומכללא לא שמעינן דאם תלך לא תחול: **למה לי.** לפרושי אם תלך תנקה אלא דאי לא כפליה לא הוה מבטל תנאה לשבועה דאפי' ילך תחול עליו אם יקח לו אשה מבנות כנען: **היכא דניחא לה.** לאשה: **ולא ניחא להו.** לקרובים: **נייחי.** להכי נכתב האי למימלי נמי בקרובים והיית נקי: **למה לי.** ואם לא יתנו לך קרובים ואם בחקותי תמאסו נשמע מכלל ברכה קללה:

תוס' ר"י הזקן

התנאי שכתבנו. ור' חנינא פליג אתנאי כפול לחודיה וקאמר שלא אמר לא יעברו להורות שצריך תנאי כפול דודאי אין צריך דמכלל הן אתה שומע לאו, אלא להורות (שלא) [שאף אם לא] יעברו [מ"מ] ינחלו בארץ כנען. ומיהו צריך תנאי קודם למעשה וכן צריך הן קודם ללאו. **גמ'. שפיר קאמר ליה.** כלומר הואיל ואיכא למימר טעמא דמשום הכי איצטריך ליה למימר הכי תו לא גמרינן שכך הוא משפט התנאי. **ונאחזו בתוככם.** דמשמע שאם לא יעברו לא יפסידו חלקם. **בארץ כנען למה לי.** ש"מ(א) שבא לומר שלא יהיה התנאי כלום, שלא יטלו בארץ הגלעד כנגד חלקם שבארץ כנען, אלא יטלו חלקם ג"כ בארץ כנען, שהמעשה בטל מפני זאת הכפילה. **ירושלמי.** בכל אתר [אית לר"מ] משמע לאו את שומע הין והכא לית ליה. פי' באיסורא דוקא כדאיתא בס"פ שבועות העדות [שבועות לו, א] מודה ר' מאיר באיסורא, ובהא אפילו גבי איסורא לית ליה, דהא בכולי תלמודא אמרינן לרבי מאיר לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן כדאיתא פ"ק דנדרים [יא, א]. וכתב הרב בתשובת שאלה [שו"ת הרי"ף ליוורנו סימן לא] שאין צריך לכפול התנאי אלא בגיטין וקידושין אבל בממונא לא בעינן תנאי כפול. איכא מ"ד שהטעם הוא שאין זה מוכר ונותן קרקעות אלא על תנאי מידו אם לא על תנאי שהתנה, אבל גיטין וקידושין אומדן דעת הוא מכיון שנתן דעתו לגרש או לקדש אין התנאי אלא כמפליגה בדברים וקירוב הדעת הוא וריחוק הדעת הוא, ואין תנאי מועיל בו לקרב ולרחק אא"כ חזוק בתנאים שנתפרשו בו, ותנאי בני גד ובני ראובן לא היתה הארץ מוחזקת בידיהם, ומשום הכי הוצרכו לחזק התנאים. אבל קרקע המוחזק לו לאדם מירושתו או ממקחו א"צ חזוק לתנאו ואם לא נתקיים מה שהתנה לא נוציאנו מידו. ע"כ. [וכן] כתב הר"ח בזכייה פ"ג [ה"ח] ורבינו הורו שאין צריך לכפול את התנאי ולהקדים הן ללאו אלא בגיטין וקידושין בלבד ואין לדבר זה ראיה. ע"כ. ובעל התשלום כתב בנדרים פ"ק [יא, א] דאשר משפטי התנאים בעי הרי"ף אפילו בממונא דהא אפילו ר' חנינא ורבנן לא פליגי עליה אלא בכלל לאו אתה שומע הן, והאי דבעי גיטין וקידושין בעינן תנאי כפול משום דאשכחן דשמואל דאתקין בגיטא דשכיב מרע תנאי כפול ס) ועשה זה שמואל שחשש לב"ד טועין דלמא איכא ב"ד דס"ל כר' מאיר דבעי תנאי כפול ואתי למשרי אשת איש לעלמא ולרווחא דמילתא הוא דעבד, הלכך הואיל וחשש שמואל לזה אין נמי נחוש לחומרא ולא לקולא, אבל בדיני ממונות לא חיישינן לר' מאיר. ע"כ. וליכא למימר דר' מאיר לא בעי תנאי כפול בדיני ממונות דהא תנאי בני גד ובני ראובן בדיני ממונות הוא. ובעל ההשלמה כתב בשם הרי"ף כתב בתשובה דבממונא לא בעינן תנאי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ולא חד מאנפי דתנאי, ואין להביא

ראיה ממה שפירש [הרי"ף] במי שמת [רמז תתפט] בההיא עובדא דפרק יום טוב שחל [ביצה כ, א] טעמא דאמר הבו ליה ולינסיב, שלא פירשה משום מעשה קודם לתנאי כמו שפירשו שאר המפרשים, שהרי הר"ם פירשה כן*, והטעם דשכיב מרע היה וא"צ חד מאנפי דתנאי, דאילו רישא כי אמר הבו ולינסב והוי ולינסיב תנאי, אי נסיב שקיל ואי לא, לא, ואעפ"י שהמעשה קודם לתנאי. תדע דהא בסיפא דאמר לינסיב והבו ליה אע"פ שלא כפל את תנאו הוי תנאי אפילו לדעת הר"ם שכתב בממון בעינן תנאי כפול ומנ"ל לא בעינן חד מאנפי דתנאי דאיכא קנין וקנין כמעשה דמי**. ואיכא מאן דפסק כרב אדא (ופסק) [דבעינן נמי] תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר ועשה משפטי התנאי שאין להם, אבל הר"ם [אישות שם] כתב שאינן לא ארבעה כמ"ש, ופסק כר' מאיר ל"ש באיסורא ול"ש בממונא. ומיהו הרי"ף הביא בתשובות [שו"ת הרי"ף שם] משפטי התנאי דפרק מי שאחזו וביאר תנאי ומעשה בדבר אחד וכדאיתא בפרק מי שאחזו [גיטין שם].

*ר"ל שהרי הר"ם מפרש ג"כ כהרי"ף שם ואף שהר"ם ס"ל דבעינן תנאי קודם למעשה (ד"ו). **זה אינו מובן דאף אם נאמר דהיה מתנת שכ"מ דבעי קנין מ"מ מתנת בריא בוודאי בעי קנין ואעפ"כ בעינן משפטי התנאים ואולי דחסר כאן וצ"ע (ד"ו).

מסורת הש"ס

א) [הוסף ע"פ מהרש"ל. ובכת"י: אמר לך, וכ"ה לשון רש"י], ב) [בכת"י נוסף: וכ"ש בארץ גלעד], ג) [בכת"י נוסף: איצטריך], ד) רש"א מ"ז, ה) [בדפו"ר: בחלקם. ול"ה ברש"ל], ו) [אל"צ במשמעו], ז) [אל"צ ולמרץ], ח) [צ"ל לא תיטיב], ט) מ"י, י) [צ"ל מחלוקתם. ובדפו"ר: מחלוקת], כ) [הרש"ל מוחק ולמה"ר יצחק וגורס ונראה, ע"ש], ל) [בראשית כד, ח], מ) [ניתקן שנפל ע"ש מה הדיבור וצ"ל: דמשמע שלא יטלו בארץ הגלעד כנגד חלקם שבארץ כנען אלא יטלו חלקם ג"כ בארץ כנען ש"מ שבא לומר שלא יהיה המעשה כלום שהמעשה בטל וכו'], נ) [נגרד"ל שהתנה], ס) [גיטין עה ע"ב], ע) [גיטין שם].

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא יַעַבְרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְתֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: במדבר לב ל
2. הֲלוֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ: בראשית ד ז
3. אָז תִּנָּקֶה מֵאָלָתִי כִּי תָבוֹא אֶל מִשְׁפַּחְתִּי וְאִם לֹא יִתְּנוּ לָךְ וְהָיִיתָ נָקִי מֵאָלָתִי: בראשית כד מא
4. וְאִם לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרֶיךָ וְנִקִּיתָ מִשְּׁבֻעָתִי זֹאת רַק אֶת בְּנִי לֹא תָשֵׁב שָׁמָּה: בראשית כד ח
5. אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם: ויקרא כו ג
6. וְאִם בְּחֻקֹּתַי תִּמְאָסוּ וְאִם אֶת מִשְׁפָּטַי תִּגְעַל נַפְשְׁכֶם לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתַי לְהַפְרְכֶם אֶת בְּרִיתִי: ויקרא כו טו
7. אִם תֹּאבוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוּב הָאָרֶץ תֹּאכֵלוּ: ישעיהו א יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למה לי אם וכו' נשמעינה מכללה: (ב) תוס' ד"ה בשלמא וכו' אתן לך זה שאם לא יעשה לא יתן לו כמו כן:

מוסף תוספות

א. דלהכי כתיב בארץ כנען שיטלו אע"פ שלא יסייעו לכובשה. תוס' טוך. ב. מה שתלה רש"י הטעם בסיוע כיבוש לא נהירא דבמשל שהביא אח"כ לא שייך טעם זה. תוס' הרא"ש. ג. והשתא ניחא דהעברת החלוץ הוי כעין נתינת מאתיים זוז שבמשל. שם. ד. וכן פירש"י לקמן [ד"ה מי גרם] טעם המשל שאם לא הזכיר בכפילתו לשאר נכסים לא היה נוטל בהם לפי שהוקצו לשאר אחים. שם. ה. וכן במשל דבסמוך אם לא אמר אלא יירש בשאר נכסים ולא אמר עם אחיו הו"א דוקא בשאר נכסים יירש עמהן אבל באותו שדה החשובה שראוי היה ליתן עליה מאתים זוז לא יטול שנקנו אותו כנגד היפוי כח. שם. ו. כי שתי הסברות אמת הם ואיזו מהם שלא היה כותב הייתי אומר שלא יטלו בה. שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ו) מוכן קיב., ז) יומא נ:, ניטין פ., ח) שבועות ט. ע"ש קונט' ת., ד) [ער' פי' מפורש וטוב בערוך ערך הנקי], ה) [נראה להגיה יסורים, רש"ש, ועיין מהרי"ל סל"ג, וגליוני הש"ס], ו) [ער' תוס' יומא ח. ד"ה וקמייתא], ז) לעיל ב., ח) ב"מ טו: יבמות נב: נג: כתובות נח., ט) [ממה דלמטה רב מניח לקמן בע"ג לא שנו אלא שאין שמח משמח כו' וקונ' שעליו מוכח דלא נרסי' לקמן פיסקא בדפוס גפ"ו ס"ע סוף סימן מ] י) מהרשות ס"ג ח"ב ס"ב, כ) [ביבור זה ליתא בדפו"ר ונוסף ע"פ הרמב"ם בפיהמ"ש ומשניות, ועיין בשינוי נוסחאות שבמסגרת, ובביאור הגר"א לשו"ע אה"ע סוף סימן מ], ל) מהרשות ס"ג ח"ב ס"ב, מ) [בדפו"ר: מיי, וכרש"ל מגיה מחיי], נ) [בדפו"ר וכ"ה בכ"י וכרש"ל ונוסף: ומאכ"ו], ס) [כרש"י ובכ"י ר"ף ונוסף: דבריה שבלב מיכס דבריה (לעיל מט:)], ע) [יבמות נב ע"ב, ע"ש], פ) [ניטין עח:], צ) [ופס"ב לא שכב הנקי" וכ"ה בדפו"ר ליתא בדפו"י וכ"ה ברש"ל, ובכרש"י מוסיף ויופס שכב"], ק) [ב"מ נד ע"ב], ר) [וע"ע תוס' יומא נ ע"ב ד"ה אם שכב, ותוס' ניטין ס ע"ב ד"ה אם שכב], ש) [נרא"ל נפק', וכ"ה במהרש"ל], ת) [ל"ל למתלוקח"], א) [במדבר יח, טו], ב) [פרשת קרח פיסקא קכ].

תורה אור השלם

1. וְהַשֵּׁבִיעִ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל הָאִשָּׁה אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ וְאִם לֹא שָׂטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:
במדבר ה יט

2. הוּא יִתְחַטָּא בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהָר וְאִם לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהָר:
במדבר יט יב

3. וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטָּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב:
במדבר יט יט

גליון הש"ס

גמ' אמר פירות ערוגה. לפנינ"ד ה"ה אם אמר פירות ערוגה זו כשיתלגלו יהיו מרומה על פירות ערוגה זו כשיתלגלו ער' תוס' ריש מעילה ד"ה שמתן כדלוס:

תוס' ר"י הזקן

מתני'. שלא הטעתו. הוא הטעה את עצמו [וכיון] דלא פריש דברים שבלב אינן דברים. לאחר שיחלוץ. קסבר האי תנא אין קדושין תופסין ביבמה לשון. אינה מקודשת. דהו"ל דבר שלא בא לעולם ועכשיו אין כאן לקדשה. **גמ'.** מחובר אינו חייב בתרומה דגן כתוב ודגן נאסף בכרי משמע ותורם מן הפטור על החיוב הוא טבל ביד ישראל. ומן החיוב על הפטור הוא טבל ביד כהן. **לכשיתלשו ונתלשו.** מי חיילה עליה שם תרומה למפרע. **ופירות ערוגה.** כלומר או שאמר פירות וכו'. **כל שבידו.** לתלוש ולהפריש מיד. **והרי גר.** שבא להתגייר ותנן לאחר שאתגייר אינה מקודשת.

חרב תאבלו אמר רבא [ו]מילחא גללניתא נהמא דשערי אקושא ובצלי דאמר מר פת פורני חריבה במלח ובצלים קשים לגוף כחרבות בשלמא לרבי חנינא בן גמליאל היינו [ז]דכתיב [1]אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית טומאה תחת אישך הנקי אלא לרבי מאיר הנקי מיבעי ליה [ח]אמר ר' תנחום [ט]הנקי כתיב בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב הנקי אלא לרבי חנינא ב"ג למה לי אצטריך סד"א אם לא שכב איש הנקי ואם שכב לא הנקי ולא חנקי אלא [י]אסורא בעלמא קמ"ל בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב [2]הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא וגו' אלא לרבי חנינא ב"ג למה לי אצטריך סד"א מצות הזאה בשלישי ובשביעי והיכא דעבד בחד מיניהו עבד [כ]קמ"ל [א] [3]והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי למה לי אצטריך סד"א הני מילי [ב] לקדשים אבל לתרומה בחד נמי סגיא קמ"ל:

מתני' [יא]המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לויה לויה והרי היא כהנת עניה והרי היא עשירה עשירה והרי היא ענייה הרי זו מקודשת מפני שלא הטעתו [מ][ד]האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר או לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר או לאחר שתשתחררי לאחר שימות לאחי או לאחר שתמות אחותיך לאחי יבמיך אינה מקודשת [ה]ובן האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה הרי זו מקודשת לי אינה מקודשת [ס](אם היתה אשת חברו מעוברת והוכר עוברה דבריו קיימין ואם ילדה נקבה מקודשת): **גמ'** [ו]תנן התם [ז]אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה בעא מיניה רב אסי מר' יוחנן [ס]אמר פירות ערוגה זו תלושים יהו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברים יהו תרומה על פירות ערוגה זו תלושים לכשיתלשו ונתלשו מהו א"ל כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי איתיביה האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעלמא לאחי או לאחר שתמות אחותיך לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת בשלמא כולהו לאו בידו אלא גר הוי בידו גר נמי לאו בידו דאמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן

בשלמא לר' חנינא בן גמליאל היינו דכתיב **אם לא** שכב הנקי. פירש בקונטרס שלא כפל אם שכב לא הנקי שלא מכלל ברכה אתה שומע קללה לפי משום דסמיך ליה ואת כי שטית וגו' הוה לן למפרש כיה קללה דשבועה קמייתא שלא לשבועה דבתריה כיה קללה דשבועה קמייתא דסמיך ליה והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה וגו' דשבועה קמייתא אין בה אלה דהכי כתיב והשביע אותה הכהן [ט] וגו' ולא פי' קללה שלא מכלל ברכה: **שלא נרצי מחיר.** ואם שכב הנקי מיבעי ליה: **הנקי כתיב.** בלא יו"ד למידרשיה כמקלחו לשבועה דשבועה אם לא שכב תהא נקייה. ומסורסת נמי מידרשי לשבועה קמייתא למיסדיים לקרא דכתיב ולמימר הנקי ואת כי שטית כלומר אם שטית תתנקי: **שלא נרצי חניגא.** ללא נעי כפילה למה לי למיכתב כי האי ליפנא ואיכא למידרשיה הכי והכי נכתוב [פ] תמיה לן למר אמר: **סד"א מלוס סוסס גב' וכו' ואי עבד נחד מנייהו עבד.** דריסת דקרא ללו בליפנא דתנאה כתיב ללא כתיב אם יתמטא בו למשמע מיניה הא אם לא יתמטא בו יטהר ללא הוא יתמטא בו ואיכא למימר לעון ליווי בעלמא הוא: **והזה הטהור על הטמא וגו' למה לי.** ללו לרבי חנינא פריך ללא לרבי הכל נעי לה: **למעוטי שט.** ללא ליתא לאמתו מעוטאמתו: **ה"ג אלא היכא דעבד בשלישי ובשמיני דקא מפיש בימי טהרה אימא שפיר דמי** [ב]קמ"ל וחטאו ביום השביעי למה לי אצטריך סד"א הני מילי [ב] לקדשים אבל לתרומה בחד נמי סגיא קמ"ל:

מתני' [יא]המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לויה לויה והרי היא כהנת עניה והרי היא עשירה עשירה והרי היא ענייה הרי זו מקודשת מפני שלא הטעתו [מ][ד]האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר או לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר או לאחר שתשתחררי לאחר שימות לאחי או לאחר שתמות אחותיך לאחר יבמיך אינה מקודשת [ה]ובן האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה הרי זו מקודשת לי אינה מקודשת [ס](אם היתה אשת חברו מעוברת והוכר עוברה דבריו קיימין ואם ילדה נקבה מקודשת): **גמ'** [ו]תנן התם [ז]אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה בעא מיניה רב אסי מר' יוחנן [ס]אמר פירות ערוגה זו תלושים יהו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברים יהו תרומה על פירות ערוגה זו תלושים לכשיתלשו ונתלשו מהו א"ל כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי איתיביה האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעלמא לאחי או לאחר שתמות אחותיך לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת בשלמא כולהו לאו בידו אלא גר הוי בידו גר נמי לאו בידו דאמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן

ר"י הא דממחובר פטור נפקא לן מדכתיב [ע] ממנו [ז] דלריס נפקרי [פ] ממנו ולא מן הממחובר להא קרא נתלוש מיירי [ח] וע"כ לחא דאמר ממנו לפיכול לפילו בדיעבד נמי לסור לרי מעוס לכתחילה לחא מיפוק לי מעוס דכתיב דגר ומחובר לאו מידגן הוא שלא שמע מיניה דפסול לפילו בדיעבד במחובר והיה דאמר שהקדימו בשבולים דמהני בדיעבד מיירי בתלוש וקודס מירוח

גר

סם: היינו לכתחילה דעידר טפי. תוס' יבמות מה ע"ב. ד. וההוא [דהוי קרו ליה בר ארמאי] כבר קיבל עליו מצות בפני בי"ד, אלא שלא טבל בפני בי"ד. **לשמ"ש.** וכמו שחשו לנעילת דלת בפני לוונין (סנהדרין ג.) חשו נמי לנעילת דלת בפני גרים. מוספות יבמות מו: ד"ה מפסט. ו. ומהאי קרא הוא דנפקא להו בפ"ב דכריתות (דף ט.) דמקבלים גרים בזה"ז אע"ג דליכא הרצאת דמים. **לשמ"ש** יבמות מו ע"ב. ז. דבפרק החולץ משמע דעבד המשתחרר צריך טבילה ולא סגי ליה בטבילה ראשונה וכיון דבעי טבילה בעי נמי שלושה וכו' ואע"ג דפרשיתי דעיקר מצות שלשה בשעת קבלת מצות במשוחרר נמי שייך קבלת מצות. תוס' הרש"ש. ח. אע"ג שצריך לקבל עליו מצות שלא היה חייב בהם מתחילה כגון איסור אשת אב (סנהדרין נח:) ובא על אמו וכו'. י"ל כיון שהיה חייב ברוב מצות אין צריך ג'. **מוספות טוך.**

א) [מיי' פי"ו מהל' פרה אלכה ב]: ב) [מיי' שם הלכה ג]: **מב** ג) מיי' פ"ח מהל' אישות הלכה ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לח סעיף כד: **מג** ד) מיי' שם פ"ו הלכה יד סמג שם טוש"ע אה"ע סי' מ סעיף ה: **מד** ה) מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ח: **מה** ו) מיי' פ"ח מהל' תרומות הלכה ט טוש"ע יו"ד סי' שלח סעיף נה:

הגהות הב"ח

(ה) תום' ד"ה בשלמא וכו' אנו רוצים שיתקיימו דבריה שלא שכב:

הגהות הגר"א

[א] גמ' והזה הטהור על הטמא. נ"ב ס"ל ומטעמו פיוס הסניעי: [ב] שם ה"ה לקדשים כו'. נ"ב למקדש:

מוסף רש"י

מילחא גללניתא. מלח נפקה (חולין קיב.). הנקי כתיב. בלא יו"ד דמשמע הנקי אם לא שכב, ונדלות הכי מומחת מחת מחת משך תנקי (סוטה יז.). הנקי כתיב בלא יו"ד כמו תנקי וקלי לקבל דבתריה דכתיב ואת כי שטית, למשמע הכי תנקי ממיס המקדימים הלנה ואת כי שטית (שבועות לו.). **האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר כו' אינה מקודשת.** כיון דהמקדש לא תפסי בה קדוש, לפיכך מקנה נמי לא תפסי, לפיכך לעולם (ביבמות צב:).

מוסף תוספות

א. דרוש בה [שהכהן]. תוס' הרש"ש. ב. הנקי כתיב הכל לשון נקיון ויש לפרשו בשני ענינים. תוס' הרש"ש. ג. נקיה כמו בני גד ובני ראובן בארץ הגלעדי הנקי ממנו. שם. ד. כמו יצא פלוני נקי מנכסיו כלומר הנקי מאישך ולא ישאר לך וכו'. תוס' טוך. הנקי מלשון ונקתה לארץ תשב [ישעיה ג' כו'] כלומר ישאר גופך נקי מנשמתך. **לשמ"ש.** ה. דכתיב מבלעדי אישך בתר כי שטית דהוי תנאי קודם למעשה. תוס' הרש"ש. ו. וכי כתיב דגר היינו לחיובא ולקביעות מעשרות. ליטול"ש. וע"ש ישוב לנכרי רש"י. ז. והרמותם ממנו תרומת ה'. תוס' הרש"ש. ח. כדכתיב לעיל מיניה כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר דלשון קיחה משמע דבר הניקח ביד. שם.

מבאן שיך לעמוד הבא

א. ומתוס' טוך כתוב. אבל בשעת טבילה לא בעי. ב. דאין דרך הטובלים להביא עמהם שלשה. תוס' הרש"ש. ג. ומדרבנן.